

ร่างฯ คณะอนุกรรมการร่างฯ เสนอ กรธ. วันอังคาร ที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๐

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ และการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ที่ได้ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามหนังสือ (ต้องถูกกล่าวหาเสมอไปหรือไม่ ตลอดแล้วค่อยกลับมาดูใหม่)

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวนหรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หน่วยงานอิสระของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่

ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว

ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ศาลหรือเลขาธิการมีอำนาจกำหนดหรือมีคำสั่งเรื่องใด ถ้ามิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ให้ศาลหรือเลขาธิการกำหนดโดยทำเป็นประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี และถ้าประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งนั้น ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ถ้าประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งได้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ศาลหรือเลขาธิการต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนด้วยเว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี

มาตรา ๖ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กระบวนพิจารณาในศาลให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๑

ศาล

มาตรา ๗ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย
- (๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ
- (๓) พิจารณาวินิจฉัยคดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ
- (๔) พิจารณาวินิจฉัยคดีที่อัยการสูงสุดหรือบุคคลใดร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๕) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา
- (๖) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๗) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใด ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณ รายจ่าย

(๘) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๙) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

(๑๐) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๑๑) พิจารณาวินิจฉัยคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๑๒) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๑๓) พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

๑. อายุความ ๖ เดือน

๒. ใช้สิทธิโดยสุจริต

๓. ศาลมีดุลพินิจที่จะรับหรือไม่รับไว้พิจารณา

หมวด ๒

องค์ประกอบของศาล

มาตรา ๘ ศาลประกอบด้วยตุลาการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง จากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ ในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครอง สูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือ เคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจาก ผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลา ไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า สามปีก็ได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัคร เข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะ ประกาศลดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

มาตรา ๙ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๘ แล้ว ตุลาการต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือ วันสมัครเข้ารับการสรรหา

- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๐ ตุลาการต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
(๒) ติดยาเสพติดให้โทษ
(๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
(๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ
(๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
(๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
(๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
(๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือ ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริต ต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงาน ในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมาย อาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็น

เจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๕) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือ การกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริต ต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้ กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๘) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ การเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือ สรรหา

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะ สิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๐) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๒) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๓) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๔) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างร้ายแรง

มาตรา ๑๑ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตาม มาตรา ๘ (๓) (๔) หรือ (๕) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ

(๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๘ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลหรือองค์กรอิสระ องค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา และให้สำนักงาน เลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา

ในการดำเนินการแต่งตั้งบุคคลตาม (๔) ให้องค์กรอิสระดำเนินการเสนอชื่อบุคคล ซึ่งองค์กรนั้นแต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหาภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเลขาธิการวุฒิสภา โดยให้คัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเข้าใจในภารกิจของศาล และผู้จะได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ ในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ให้ลงคะแนนใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในการลงคะแนนครั้งนี้ ถ้ามีผู้เข้ารับการคัดเลือกเกินสองคนให้นำเฉพาะคนที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกมาลงคะแนนใหม่ ในกรณีที่มิได้คะแนนสูงสุดเท่ากันจนเป็นเหตุให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเกินสองคน ให้ผู้เข้ารับการคัดเลือกซึ่งได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากเพื่อให้เหลือผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเพียงสองคน ในการลงคะแนนครั้งหลังนี้ ถ้ายังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่ออยู่ในการคัดเลือกครั้งแรกมิได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มิไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อให้คณะกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปพลางก่อนได้โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มีกรณีที่ต้องสรรหาตุลาการใหม่ แต่ไม่รวมการสรรหาใหม่หรือการสรรหาเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๒ วรรคหก วรรคแปด และวรรคเก้า และมาตรา ๑๓ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นกรรมการสรรหาในคณะกรรมการสรรหาสำหรับองค์กรอิสระในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหา และกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๒ ในการสรรหาตุลาการ ให้คณะกรรมการสรรหาปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ มีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาจากบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละด้านประกอบด้วย และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้คณะกรรมการสรรหาใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของศาล หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการ
ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดด้วยโดยอนุโลม

ในการสรรหาหรือคัดเลือก ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย และให้กรรมการสรรหา
แต่ละคนบันทึกเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมดเท่าที่
มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งจะได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของผู้พิพากษา
ในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคสี่หรือวรรคห้า หรือมีแต่ยังไม่ครบ
จำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ใดคะแนนไม่ถึงสองในสาม
หรือไม่เกินกึ่งหนึ่ง แล้วแต่กรณี ถ้ายังได้ไม่ครบตามจำนวน ให้มีการลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง ในกรณี
การลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้ดำเนินการสรรหา
หรือคัดเลือกใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่

เมื่อคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุดสรรหาหรือคัดเลือกได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณา
ให้ความเห็นชอบ โดยผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วย
คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกกรายใด
ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป
โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้

เมื่อมีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว หากเป็นกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
พ้นจากตำแหน่งด้วย ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการซึ่งยังไม่พ้นจากตำแหน่ง ถ้ามี
เพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภารับ
ในกรณีที่ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบยังได้ไม่ครบจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือก แต่เมื่อรวมกับ
ตุลาการซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามี มีจำนวนถึงเจ็ดคน ก็ให้ดำเนินการประชุมเพื่อเลือกประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญได้ และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ศาลดำเนินการตามหน้าที่และ
อำนาจต่อไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าศาลประกอบด้วยตุลาการเท่าที่มีอยู่ และ
ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือกต่อไปโดยเร็ว

ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ
และตุลาการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้นต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งตุลาการ ในกรณีที่ไม่ได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้น สละสิทธิ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณาและวินิจฉัยมิได้

มาตรา ๑๕ ให้ประธานกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาได้รับเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด แต่สำหรับเบี้ยประชุมให้กำหนดให้ได้รับเป็นรายครั้งที่มาประชุมในอัตราไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของประธานกรรมการหรือกรรมการใน ก.ร. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภาได้รับในแต่ละเดือน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้า จะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

มาตรา ๑๗ ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีตุลาการใหม่แทน

- มาตรา ๑๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
- (๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐
 - (๒) ตาย
 - (๓) ลาออก
 - (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี
 - (๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการ

ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

- (๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย
ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่

ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหา
ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่ง
ที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน จะนั่ง
พิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้

ในกรณีที่ตุลาการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือก
ตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วย
เหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการภายใน
เก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

ในกรณีที่ตุลาการต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกาหรือศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง และมีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน
ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติ
และไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการทำหน้าที่เป็นตุลาการเป็นการชั่วคราวให้ครบเก้าคน
โดยผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ในฐานะตุลาการได้จนกว่าตุลาการที่ตนทำหน้าที่แทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้
หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน

มาตรา ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง
ตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวัน
นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ และให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการวินิจฉัย

ให้ถือเสียงข้างมาก กรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

มาตรา ๒๐ ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา และการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยสุจริต เทียบธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม ในระหว่างการดำรงตำแหน่งตุลาการจะเข้ารับการศึกษาหรืออบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ มิได้ เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับศาล

มาตรา ๒๑ เครื่องแบบตุลาการและระเบียบการแต่งกายให้เป็นไปตามที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

การลาหยุดราชการของตุลาการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

มาตรา ๒๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเงิน และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้ตุลาการได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของตุลาการ

มาตรา ๒๓ ตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามมาตรา ๒๒ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตายให้ตกให้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓
การพิจารณา

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๒๕ การพิจารณาคดีที่ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าจะนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากชั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

มาตรา ๒๖ การดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณาการรับฟังพยานหลักฐาน และการพิจารณาและวินิจฉัย นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ การพิจารณาคดีจะต้องกระทำในวันที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดการพิจารณาคดี ณ สถานที่อื่น หรือในวัน หรือเวลาใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๘ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสิ้นสุดของระยะเวลา

มาตรา ๒๙ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณี

มีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่กรณีที่ทำเนิกระบวนพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนพิจารณาให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๓๐ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีหรือเคยมีคดีที่ตุลาการนั้นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สามีหรือภริยาตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย

มาตรา ๓๑ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ ตุลาการอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป

มาตรา ๓๒ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใดในเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย

(๑) ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น

(๒) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

มาตรา ๓๓ ในการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการตามมาตรา ๓๒ (๒) ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

การคัดค้านตุลาการที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นตุลาการแต่ละราย

มาตรา ๓๔ เมื่อตุลาการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๒ (๑) หรือคู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๒ (๒) ให้ตุลาการนั้นงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้นไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๕ เมื่อมีการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๒ (๑) หรือยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๒ (๒) ให้ศาลประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านนั้น โดยตุลาการซึ่งขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำขอถอนตัวหรือคำร้องที่คัดค้านตนเองมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในการพิจารณาเหตุคัดค้านตุลาการ ให้ศาลฟังคำชี้แจงของตุลาการที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านประกอบด้วย

การชี้ขาดเหตุคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ผู้ทำหน้าที่ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านและคู่กรณีทราบ

การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ตุลาการจะขอถอนตัวหรือก่อนที่คู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดให้ถอนตัวหรืออนุญาตตามคำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๖ ให้ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย เที่ยงธรรม และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

คำสั่งหรือระเบียบตามวรรคหนึ่งต้องไม่เป็นการตดสิทธิการแสดงความคิดเห็นต่อคำพิพากษาที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือมีลักษณะอาฆาตมาดร้าย

มาตรา ๓๗ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งศาลหรือระเบียบตามมาตรา ๓๖ ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตักเตือน โดยจะมีคำดำเนินเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การส่งลงโทษตามวรรคสอง ให้ศาลพิจารณาอย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็น ตามพฤติการณ์แห่งกรณี

ในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลตาม (๓) ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

วิธีพิจารณาคดีทั่วไป

มาตรา ๔๓ **ควรช่วยตัวช่วยควร** **ควรพาหนะเดินทาง** **และควรที่พัก** ของบุคคลใดที่ศาลเรียกมาในคดีสอบสวน ตลอดจนคนใช้ช่วยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับคดีนั้นควรใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาคดีของศาลให้เขียนไปตามสมควรของศาล (นำไปไว้เป็นมาตรา ๕๓ วรรคสี่)

มาตรา ๔๔ คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีความของตน หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควรที่ดี อาจร้องขออนุญาตต่อศาลเพื่อตรวจดู ข้อคดีสำเนา และข้อสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในส่วนนั้นคดีได้โดยศาลจะเรียกค่าธรรมเนียมในคดีนั้นก็ได้ ทั้งนี้ ตมหลักเกณฑ์และวิธีที่ที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของศาล (นำไปไว้ในส่วนการพิจารณาคดี มาตรา ๕๘)

มาตรา ๓๘ **มาตรา ๔๕** คำร้องหรือหนังสือที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) **ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง** (กรณีมีข้อสังเกตว่า ถ้าอ้างผิดมาตราแล้วจะไม่วินิจฉัยให้อย่างนั้นหรือ)

(๒๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๓๔) คำขอของผู้ร้องหรือผู้ยื่นหนังสือ แล้วแต่กรณี **ที่ระบุความประสงค์จะให้ศาล ตัดเนิมนครอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง**

(๔๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้องหรือผู้ยื่นหนังสือ แล้วแต่กรณี แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

(๕๖) รายการอื่นที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำร้องใดมีรายกรณีครบถ้วนตามวรรคหนึ่งหรือไม่ชัดเจน หรือไม่เอกสารเข้าใจได้ ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนุญให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง (นำไปกำหนดไว้เป็นอำนาจของตุลาการตามมาตรา ๔๑)

ในกรณีดำเนินการสอบสวนพิพาทแล้ว ผู้ร้องจะดำเนินการฟ้องด้วยตนเองหรือจะ มอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและมีความรู้ความสามารรถที่อาสา ดำเนินการแทนผู้มอบอำนาจได้ยื่นคำร้องหรือตัวแทนคดีแทนผู้ร้องได้

การยื่นคำร้องหรือหนังสือตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณีจัดทำสำเนายื่นต่อศาลด้วย (นำแนวทางมาจากข้อ ๓๓ ของระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองฯ)

แบบคำร้องหรือหนังสือตามวรรคหนึ่ง และจำนวนสำเนาคำร้องหรือหนังสือ ตามวรรคสองให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๖ การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี หรือองค์กร อิสระนั้น เป็นผู้ยื่นคำร้องโดยจัดทำเป็นคำร้องพร้อมความเห็นและเอกสารประกอบตาม ข้อกำหนดของศาล

การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญ ให้ศาลยุติธรรม ศาล ปกครอง หรือศาลทหาร ที่ละชั้นบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับคดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้ง ของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลโดยจัดทำเป็นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามข้อกำหนดของศาล (นำไปกำหนดไว้ในส่วนวิธีพิจารณาคดีเฉพาะ มาตรา ๗๒)

มาตรา ๔๗ การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๓ ของรัฐธรรมนูญ ให้บุคคลซึ่งถูก ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ยื่นคำร้องต่อศาลภายในหกเดือนนับ แต่วันที่มีสิทธิยื่นคำร้อง

การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นกรณีที่ไม่ออกใช้สิทธิทางศาลตาม รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี

การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่เป็นกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) กรณีกระทำที่เห็นควรใช้อำนาจพิพาทพิพาทคดีของศาลตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ และหมวด ๑๑
- (๒) กรณีกระทำที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลตาม รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐
- (๓) กรณีกระทำที่เกี่ยวด้วยสิทธิหรือเสรีภาพของคณะกรรมาการตุลาการตาม กฎหมายว่าด้วยข้าราชการฝ่ายตุลาการ รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร
- (๔) กรณีกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒
- (๕) กรณีกระทำของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

(กรธ. มีข้อสังเกตว่า ต้องการห้ามอะไร ที่เขียนมาน่าจะไม่สอดคล้องกับ ร่าง รธน.)

ควรยื่นคำร้องต่อมวพรรคหนึ่ง นอกจกคดีอั้งยี่มติพรรคตมพรรค ๔๕ แล้ว ต้องระบุพรรคกระทำที่อ้างว่าเป็นพรรคสมาชิกหรือเสรีภาพของตนโดยตรงว่า เป็นพรรคกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไรให้ชัดเจน รวมทั้งเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิตมพรรคสองได้แล้วด้วย

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตมพรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับพิจารณาวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิชษณคดีได้

(การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๓ ของรัฐธรรมนูญนั้นนำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๗)

มาตรา ๓๙ คำร้องหรือหนังสือตามมาตรา ๓๘ ให้แนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วย ในกรณีที่ไม่มีอาจแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้เพราะพยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลอื่น หรือเพราะเหตุอื่นใด ให้ระบุเหตุที่ไม่มีอาจแนบพยานหลักฐานไว้ด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกร้องมีใช้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ระบุชื่อและที่อยู่ของบุคคลซึ่งเป็นผู้ถูกร้องไว้ด้วย

การยื่นคำร้องหรือหนังสือ เอกสารและหลักฐาน รวมทั้งพยานหรือการระบุพยาน ในแต่ละคดี ให้เป็นไปหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรานี้ นำแนวทางมาจากข้อ ๓๒ ของระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองฯ)

มาตรา ๔๐ ในการพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องไว้พิจารณา ศาลจะกำหนดให้ตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณาแทนก็ได้ ถ้าตุลาการดังกล่าวเห็นว่าควรรับไว้พิจารณา ก็ให้ถือว่าศาลสั่งรับไว้พิจารณา แต่ในกรณีที่ตุลาการดังกล่าวเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลที่จะรับไว้พิจารณา ให้เสนอศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

การตั้งตุลาการและการส่งเรื่องให้ตุลาการพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด (กรธ. พิจารณาปรับปรุงจากร่างมาตรา ๕๓ เดิม)

มาตรา ๔๑ ให้ตุลาการตามมาตรา ๔๐ ตรวจสอบคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าคำร้องหรือหนังสือนั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งผู้ยื่นอาจแก้ไขได้ ให้ตุลาการมีคำสั่งให้ผู้ยื่นแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หรืออาจบันทึกถ้อยคำที่ได้จากการซักถามผู้ยื่นไว้ในสำนวนแทนการแก้ไขก็ได้

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ปรากฏว่าคดีสองเรื่องหรือกว่านั้นขึ้นไปมีประเด็นอย่างเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกัน ถ้าตุลาการตามมาตรา ๔๐ เห็นว่าจะเป็นการพิจารณาคดี จะเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อพิจารณาสังรวมคดีเข้าด้วยกัน แล้วพิจารณาวินิจฉัยรวมกันไปได้ (นำแนวทางมาจากข้อ ๗๙ ของระเบียบที่ประชุมใหญ่ฯ)

มาตรา ๔๓ ในคดีที่มีประเด็นแห่งคดีหลายประเด็น และประเด็นหนึ่งประเด็นใด ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นอื่น ๆ ถ้าตุลาการตามมาตรา ๔๐ เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี จะเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อพิจารณาสั่งให้แยกคดีดังกล่าวออกเป็นหลายคดี แล้วพิจารณาพิพากษา แต่ละคดีแยกกันไปได้

ในคดีที่มีผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดีหลายคน ถ้าตุลาการตามมาตรา ๔๐ เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี จะเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อพิจารณาสั่งให้แยกคดีดังกล่าว ออกเป็นหลายคดี แล้วพิจารณาพิพากษาแต่ละคดีแยกกันไปได้ (นำแนวทางมาจาก ข้อ ๘๐ ของระเบียบที่ประชุมใหญ่ฯ)

มาตรา ๔๔ (มาตรา ๔๘) คำร้องหรือหนังสือที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยได้ยื่น ต่อศาล ก่อนศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้องหรือหนังสือนั้น หรือ คำร้องหรือหนังสือนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ (กรธ. เห็นว่า สมควรหรือไม่ที่จะให้จำหน่าย ถ้ายังเป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนกรณีที่คำร้องนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่ คดี ควรให้เป็นอำนาจศาลที่จะสั่งจำหน่ายคดี หรือศาลต้องจำหน่ายคดี

การถอนคำร้องหรือหนังสือ ให้เป็นไปหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ (นำหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๔๙ เดิมมากำหนดไว้)

มาตรา ๔๙ หลักเกณฑ์และวิธีสรรหาในกรณีคดี ทวงคืนทรัพย์สิน และถอนคำ ร้อง นอกระบบที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ ศาล (กรธ. เห็นว่า เรื่องการจัดทำ ไม่ควรมีเงื่อนไขหรือขั้นตอนมากมายเกินไป จึงไม่สมควรให้ไป กำหนดได้อย่างกว้างขวางเกินไป)

(การขอถอนคำร้อง นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๔๔ วรรคสอง)

ส่วนที่ ๓

องค์คณะและกรรมพิสดารคดี

มาตรา ๔๕ **มาตรา ๕๐** องค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาคดีและในการ ทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ในการนั่งพิจารณาและทำคำวินิจฉัย ให้ตุลาการทุกคนร่วมกันพิจารณาและวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ควรเขียนในลักษณะที่ว่าตุลาการ ทุกคนต้องร่วมกันพิจารณาและทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น แต่ต้องเหลือ ไม่น้อยกว่าเจ็ดคน)

ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในกรรมพิสดารในเนื้อหาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในกรทบทวนคำ วินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมในกรรมพิสดารในเนื้อหาคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาล เป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่สะดวกกระบวนพิสดารต่อไป (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ไม่ควรมี เพราะศาล

รัฐธรรมนูญไม่ได้นั่งพิจารณาอย่างศาลแพ่งหรือศาลอาญา และคดีส่วนใหญ่เป็นเรื่องเอกสารมากกว่า พยานบุคคล) (อนุยกร่างฯ นำไปกำหนดไว้ในหมวด คำวินิจฉัย)

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญระบุไว้เป็นอย่างอื่น (อนุยกร่างฯ เห็นว่า เนื่องจากเป็นเรื่องของการวินิจฉัยจึงน่าจะไปกำหนดไว้ในบทบัญญัติเกี่ยวกับการวินิจฉัย (มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง))

มาตรา ๕๓ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใด ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการประจักษ์คดี เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๒๕๖ (๙) ของรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการทั้งหมดเป็นตุลาการประจักษ์คดี (ควรกำหนดเวลาว่าจะตั้งเมื่อไร)

ในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ศาลมอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่แต่งตั้งตุลาการประจักษ์คดีแทน

ให้ตุลาการประจักษ์คดีตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๕๓ และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดี คำสั่งของตุลาการประจักษ์คดีให้ถือเสียงข้างมาก (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ถ้าไม่ได้เสียงข้างมากทำอย่างไร)

(ตัดออก เนื่องจากอนุยกร่างฯ เห็นว่า ในส่วนบทบัญญัติเรื่องการรับหรือไม่รับคดีไว้พิจารณา กรธ.กำหนดเป็นร่างมาตรา ๔๐ ส่วนการแต่งตั้งตุลาการประจำคดีได้นำไปกำหนดไว้เป็นร่างมาตรา ๕๐)

มาตรา ๕๒ กรณีมีคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๒๕๖ (๙) ของรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้ศาลตรวจและรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสามวันนับแต่วันที่ศาลได้รับคำร้อง (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ศาลตามมาตรา นี้หมายถึง ๓ คน หรือ ๙ คน)

(ตัดออก เนื่องจากอนุยกร่างฯ เห็นว่า ร่างมาตรา ๔๐ กรธ. ใช้คำว่า “ศาลจะกำหนดให้ตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณา” . ดังนั้น ตุลาการทั้งหมดจึงเป็นผู้พิจารณารับหรือไม่รับเรื่องได้อยู่แล้ว อีกทั้งศาลอาจกำหนดระยะเวลาการพิจารณาของตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนดังกล่าวได้)

มาตรา ๕๓ ให้ตุลาการประจักษ์คดีตามมาตรา ๕๑ มีอำนาจตรวจและรับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ถ้าไม่รับคำร้อง คงใช้เวลาสิบปีก็ได้)

กรณีตุลาการประจักษ์คดีมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยให้เสนอ ศาลพิจารณาคดีในวันนับแต่วันมีความเห็น หากศาลเห็นฟ้องด้วยให้ลັດท่วเป็นคำสั่งของ ศาล ((กรธ. มีข้อสังเกตว่า ทำไม่ต้องเขียนเป็นขั้นตอนอย่างนี้ อาจทำให้ยุ่งล่าช้าขึ้น)

หากศาลไม่เห็นฟ้องด้วยกับมีความเห็นของตุลาการประจักษ์คดีตามวรรคสอง ให้ ตัดเนินการตามความเห็นของศาล

(ตัดออก เนื่องจากอนุยก่างฯ เห็นว่า ในส่วนบทบัญญัติเรื่องการรับหรือไม่รับคดีไว้ พิจารณา กรธ.กำหนดเป็นร่างมาตรา ๔๐ ส่วนการแต่งตั้งตุลาการประจำคดีได้นำไปกำหนดไว้เป็น ร่างมาตรา ๕๐)

มาตรา ๔๖ มาตรา ๕๔ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ในกรณีที่ศาลหรือตุลาการ ประจักษ์คดี แล้วแต่กรณี อดเห็นว่ามีคำสั่งให้คู่กรณีที่ทำเนิกระบวนพิจารณาไม่ถูกต้องนั้นให้ ทรวให้ศาลสั่งคู่กรณีให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร

หากคู่กรณีไม่ตัดเนินกระบวนการพิจารณาคดีคำสั่งศาลหรือตุลาการประจักษ์คดีตาม วรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัยหรือสั่งทรวคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะแก้ไขและให้ศาล ตัดเนินกระบวนการต่อไป (วรรคสองตัดออกเพื่อให้เป็นไปตามข้อสังเกต กรธ.)

(กรธ. มีข้อสังเกตว่า แทนที่จะเขียนลักษณะนี้ ควรเขียนตรงข้าม คือ ถ้าพบ ข้อบกพร่อง ศาลก็ทำเสียให้หายบกพร่อง โดยใช้ระบบไต่สวน ไม่ควรพิจารณาคดีโดยอาศัยเทคนิคการ ดำเนินคดีแบบคดีระหว่างเอกชนต่อเอกชน หรือคดีอาญา)

มาตรา ๔๗ มาตรา ๕๕ เมื่อศาลหรือตุลาการประจักษ์คดี แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับ คดีใดคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว หากคำร้องหรือหนังสือกล่าวหาบุคคลใดหรือจะ กระพบกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลใด ศาลต้องให้ออกาสผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกกระบวนสิทธิและ หน้าที่ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมี คำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องทรวในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องคู่กรณีได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือ ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และ ให้นำความในมาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาทรวในระยะเวลาตามวรรคสอง หรือไม่มารับสำเนาคำร้องทรวในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำ ชี้แจง และให้ศาลตัดเนินกระบวนการต่อไป (วรรคสามตัดออกเพื่อให้เป็นไปตามข้อสังเกตของ กรธ. ซึ่งศาลมีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงไม่ว่าจะอยู่ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือไม่) (กรธ. มี ข้อสังเกตว่า แล้วเขามายื่นคำร้องภายหลัง ก่อนที่ศาลจะวินิจฉัยคดี ได้หรือไม่ ศาลจะอย่างไร)

มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๖ การผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หนังสือ หรือผู้ถูกร้อง จะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่เสนอต่อศาลแล้ว ให้ยื่นขอทรวได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจาก

ศาลและต้องเป็นสาระสำคัญของอันควรแก่การแก้ไขเพิ่มเติมและเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม โดยให้ทำเป็น คำร้องยื่นต่อศาล ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย(กรธ. มีข้อสังเกตว่า ทำให้ถึงต้องเข้มงวดอย่างนี้ทำไมถึงต้อง ได้รับอนุญาต ถ้าเป็นระบบไต่สวน ความจริงปรากฏตอนไหนก็ยอมต้องใช้ได้ทั้งนั้น)

มาตรา ๕๗ การส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ไขข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นใด ระหว่างศาลกับคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งที่คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

เพื่อให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญเป็นผู้ส่งหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ(ทำไมต้องให้คนนี้เท่านั้นเป็นส่ง สำนักงานส่งไม่ได้หรือ) เว้นแต่ศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนและความเหมาะสมแก่ลักษณะเนื้อหาของเรื่องที่ทำควรติดต่อ รวมทั้งจำนวนและลักษณะของเอกสาร หรือวัตถุอื่นที่เกี่ยวข้อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ส่งโดยโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น แทนหรือประกอบกันก็ได้ (วิธีทำย ๆ นี้ ก็น่าจะใช้ได้ตั้งแต่ต้น (ดู กม. กกต.)

ในกรณีที่ไม่วางตำแหน่งการตรวจรับหนึ่งและตรวจสอง ศาลหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ สถานที่ตรวจรับหนึ่ง หรือที่ทำการศาล หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใดตามที่ศาลหรือตุลาการประจำคดีเห็นสมควร และให้ถือว่า ได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้วนับแต่วันปิดหรือประกาศ

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจรับกรณีนี้ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล (ตัดออก เนื่องจากกรธ. ให้เขียนเหมือนกับร่าง พรป. กกต. ซึ่งกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕๘ ในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งตรวจร่างโดยร่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคดี โดยมีพนักงานคดีรัฐธรรมนูญเป็นผู้ช่วยเหลือ (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ควรตัดออก) (ถ้าไม่มี ศาลเลยทำคนเดียวไม่ได้) และจะให้ทำอะไร (ตัดออก เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของ กรธ. และอนุยกร่างฯ เห็นว่า อำนาจในการรวบรวม พยานหลักฐาน ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของตุลาการประจำคดีแล้ว การดำเนินการอื่นก็ดำเนินการในรูปขององค์คณะ จึงไม่จำเป็นต้องมีการมอบหมายให้ตุลาการดำเนินการเรื่องใดอีก)

มาตรา ๕๙ เมื่อศาลรับคดีได้พิจารณาแล้ว ให้ศาลดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดประเด็นจะพิจารณาวินิจฉัย
- (๒) กำหนดลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย

ในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลอาจแก้ไขหรือกำหนดประเด็นพิจารณาวินิจฉัยตาม

- (๑) เพิ่มเติม หรือแก้ไขลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยตาม (๒) ก็ได้
- (อนุยกร่างฯ กำหนดเพิ่มเติมตามข้อสังเกตของ กรธ.)

มาตรา ๕๐ เมื่อศาลกำหนดประเด็นพิจารณาแล้ว ให้ศาลแต่งตั้งตุลาการประจำคดี ทำหน้าที่รวบรวม ตรวจสอบ และจัดทำสรุปข้อเท็จจริงเพื่อเสนอต่อศาล

มาตรา ๕๑ **มาตรา ๕๙** ในกรณีตุลาการประจำคดี**หาคศส**เห็นว่าคดีใด เป็นปัญหาข้อกฎหมาย หรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ให้เสนอสรุปข้อเท็จจริง ให้ศาลวินิจฉัย **คตสอสรประชุมปรึกษาเพื่อพิชิตผลและวินิจฉัยโดยไม่หาคศสได้** (กรธ. มี ข้อสังเกตว่า ถ้าได้สวนไปครั้งหนึ่งแล้ว ถ้าเห็นว่าพอจะวินิจฉัยได้ จะวินิจฉัยเลยได้ไหม)

ในกรณีตุลาการประจำคดีเห็นว่าเรื่องใดจำเป็นต้องแสวงหาหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริง ให้ศาลดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานหรือสืบพยานหลักฐานที่จำเป็นโดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับ คำร้อง หนังสือ หรือพยานหลักฐานของคู่กรณี ในการนี้ ศาลจะออกหมายเรียกให้เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ของรัฐ บุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเด็นที่เสนอให้ศาลพิจารณา วินิจฉัยมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือวัตถุ หรือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ (อนุยก่างๆ เห็นว่า เรื่องของการออกหมายเรียก น่าจะอยู่มาตรานี้ ทั้งนี้ หาก กรธ. เห็นชอบด้วย จะต้องตัดวรรคสามของมาตรา ๒๕ ออก)

ในการกำหนดวันและเวลาที่จะให้มาตามหมายเรียกตามวรรคสองนั้น ให้พิงระลึกถึง ระยะทางใกล้ไกล เพื่อให้ผู้ถูกเรียกมีโอกาสมาถึงตามวันเวลาดำหนดในหมาย (ปรับปรุงตามแนวทาง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๕๔)

มาตรา ๕๒ **มาตรา ๖๐** การ**ได้สวน**นั่งพิจารณาของศาลให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่**เมื่อคตสเห็นเป็นคตสสมควร**มีความจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดคู่กรณีและบุคคล (หรือจำนวน?) ที่มี สิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

เมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดได้สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณีไม่น้อย กว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดได้สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด ประกาศตามวรรคสอง ให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาล

มาตรา ๖๑ คู่กรณี**จะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐาน** ได้ตามที่**คตสเห็นสมควร** และมีสิทธิขอ**ตรวจสอบพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของ** **ตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ณ ที่หาคศสคต** (แปลว่าอะไร) **ในเวลาหาคศสได้ตามที่คตส** **กำหนด**

คตสอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน **พร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นในคตสอ้าง** และ**วิธีควรได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว** (ทำเหมือน ศาลแพ่งและศาลอาญา)

คู่กรณี**ขอยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้** **ตามที่คตสเห็นสมควร**

พยานหลักฐานใดที่คู่กรณีไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีระบุพยานหลักฐาน คู่กรณีไม่อาจนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ควรเขียนใหม่ให้เหมาะกับระบบไต่สวน)

มาตรา ๒๒ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และให้แจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

ก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๑ วรรคสอง ต่อศาลพร้อมสำเนาจำนวนเพียงพอต่อคนที่ศาลกำหนด และหากคู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมต้องกระทำก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น

การยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติม เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตศาล โดยผู้ขอต้องแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สมควรทรมานถึงพยานหลักฐานนั้นหรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ไม่น่าจะใช้ระบบไต่สวน

มาตรา ๒๓ ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่กรณีนำพยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดที่อยู่ในความยึดถือหรือดูแลรักษาครอบครองของแต่ละฝ่ายมาแสดงต่อศาลเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสดูและสอบพยานหลักฐานดังกล่าว หากฝ่ายใดไม่อาจนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาแสดงต่อศาลในวันนัดตรวจพยานหลักฐานได้ อันเนื่องมาจากการขาดและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น ศาลอาจมีคำสั่งให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่นตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี (กรธ. มีข้อสังเกตว่า เขียนเท่านั้นก็น่าจะพอแล้ว)

ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลหรือตุลาการประจักษ์คดีหรือตุลาการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องชั้นประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างถึง ตลอดจนการขออนุญาตสืบความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้าง แล้วลดชั้นที่ควรยกมาพิจารณาคดีไว้เมื่อเสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันนัดไต่สวน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (กรธ. มีข้อสังเกตว่า สร้างขั้นตอนมากไป) ควรเขียนแต่เพียงว่า เมื่อศาลอยากไต่สวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากฝ่ายใด ก็ให้แจ้งฝ่ายนั้นมา และแจ้งให้อีกฝ่ายทราบ แล้วจะมาหรือไม่ก็ได้ และถ้าฝ่ายใดอยากเสนออะไรก็ให้แจ้งให้ศาลทราบ ตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่ห้ามศาลที่จะอนุญาตหรือเรียกมาหลังจากนั้น

(อนุญกร่างฯ ตัดร่างเดิมมาตรา ๒๑-มาตรา ๒๓ ออก ตามข้อสังเกตของ กรธ. ที่เห็นว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชีระบุพยานและการตรวจพยานหลักฐานไม่เหมาะสมกับระบบไต่สวน)

มาตรา ๒๔ ควรไต่สวนของศาล ให้คู่กรณีชี้คตมเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนด และให้มีพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน (กรธ. มีข้อสังเกตว่า แล้วไม่ยอมรับหรือว่าความจริงเป็นอย่างไร)

ถ้าเมื่อคู่กรณีทราบวันนัดไต่สวนแล้วฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันไต่สวน ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๕๓ มาตรา ๒๕ ควรไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาล กำหนดและกระทำหน้าที่สืบขึ้น

การไต่สวนพยานของศาลบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลสอบถามพยาน บุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง ก่อนให้ควรไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและ ข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถาม ของศาล

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อศาลซักถามพยานเสร็จแล้ว ศาลอาจอนุญาต ให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและในข้อเท็จจริงที่ให้การต่อศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน ตามวรรคหนึ่ง แต่ห้ามไม่ให้คู่กรณีซักถามพยานด้วย

(๑) คำถามอันไม่เกี่ยวกับประเด็นหรือข้อเท็จจริงแห่งคดี

(๒) คำถามที่อาจทำให้พยานต้องรับโทษทางอาญา หรือคำถามที่เป็นหมิ่นประมาท พยาน เว้นแต่คำถามเช่นว่านั้นเป็นข้อสาระสำคัญในอันที่จะชี้ขาดข้อพิพาท

ถ้าคู่กรณีฝ่าฝืนต่อความในวรรคสอง เมื่อศาลเห็นสมควร หรือคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ร้องคัดค้าน ให้ศาลวินิจฉัยว่าควรให้ใช้คำถามนั้นหรือไม่ (อนุยก่างๆ นำแนวทางมาจากประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๑๘)

พยานตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าปฎยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาคดีของศาลตาม ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ (นำหลักการตามมาตรา ๕๓ เดิมมากำหนดไว้)

(กรธ. มีข้อสังเกตว่า ควรกำหนดเป็นหลักการว่าการซักถามพยาน ต้องมุ่งเพื่อให้ได้ความจริงมากกว่าการทำให้พยานตอบตามที่ผู้ถามต้องการ)

มาตรา ๕๔ มาตรา ๒๖ ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานสืบพยาน ที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยใช้ระบบการประชุม ทางจอภาพวิดีโอได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยให้ ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินกรรมเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในกรรมนี้ทั้งหมด

ควรสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในท้องที่สาธารณะของศาล (กรธ. มี ข้อสังเกตว่าน่าจะมาจากหลักของศาลยุติธรรมที่ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล เลยกออกไปนอก ห้องพิจารณาไม่ได้ สำหรับศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องยึดหลักนั้นอยู่หรือไม่ ศาลจะนั่งพิจารณากันใน ห้องประชุมธรรมดาที่ไม่ใช่ห้องบัลลังก์ไม่ได้หรือ) (อนุยก่างตัดความในวรรคสองออก ตามข้อสังเกต ของ กรธ.)

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้น ร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่ต้องมาเบิกความ เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือ ที่คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนดและศาลอนุญาต โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริง หรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาล และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นทราบก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลหรือ พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

คู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ล่วงหน้าดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าสามวัน มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ในวันสืบพยาน ให้พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ล่วงหน้า แล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตาม ความในวรรคสองและศาลอนุญาต หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือสมควรเพื่อประโยชน์ แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยาน บุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญโดยยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ ความเห็นล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งต่อศาลแล้วจะขอถอนบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ ความเห็นล่วงหน้านั้นมิได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของ คำเบิกความของพยาน (กรธ. มีข้อสังเกตว่า วางกฎเกณฑ์มากเกินไป จนไม่สนใจความจริงว่ามีอยู่ อย่างไร ถ้าจะเขียนเรื่องนี้ ควรเขียนเพียงว่าเมื่อส่งให้คู่กรณีดูแล้ว ถ้าไม่มีใครคัดค้านหรือต้องการ ถามเพิ่มเติม ก็ให้ใช้ได้เลย (ส่วนศาลจะฟังมากน้อยแค่ไหน ก็เป็นดุลพินิจของศาลอยู่แล้ว)

มาตรา ๖๘ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้น ร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลใดหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเสนอบันทึกถ้อย คำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดแทนการมาเบิกความโดย พยานไม่ต้องมาศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบคำสั่งศาลก็ได้

ให้ศาลส่งสำเนารับบันทึกคำพยานตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบหรือมีคำสั่งแจ้งให้ คู่กรณีมารับสำเนารับบันทึกคำพยานภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และหากคู่กรณีติดใจคัดค้าน ข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้าน เป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสามวันนับแต่วันได้รับสำเนารับบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ ความเห็นนั้น มิฉะนั้น ให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ศาลอาจนัดให้พยานมาศาลเพื่อตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาล หรือของคู่กรณี ตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามความในวรรคสองและศาลอนุญาต ในกรณีเช่นนี้ ถ้าพยานบุคคล

หรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่มคตล หรือมคตลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิบัติตามที่ควร
 พึงบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็น
 พยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับ
 พึงบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น
 ประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้ (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ม.นี้กับ ม.๖๗ เขียนรวมกันก็ได้ และไม่ควรร
 เขียนในลักษณะเอื้อระเหยจนเกินไป)

(อนุญกร่างฯ ตัดร่างเดิมมาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ ออก เนื่องจากเห็นว่า ศาลมี
 อำนาจให้พยานมาเบิกความในศาล หรือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นเป็นหนังสือได้ตามมาตรา ๕๑
 วรรคสองแล้ว และกรณีศาลยังคงให้พยานมาเบิกความต่อศาล ศาลและคู่กรณีย่อมสามารถซักถาม
 พยานได้ตามมาตรา ๕๓)

มาตรา ๕๕ **มาตรา ๖๙** ระหว่างการไต่สวนของศาล ให้ศาลบันทึกการรายงาน
 การพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวน และจัดให้คู่กรณีและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน
 การบันทึกคำเบิกความของพยาน**ในศาลไต่สวน** ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้**เครื่อง
 บันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพและเสียง** หรือวิธีการอื่นตามข้อกำหนดของ**ประธาน
 ศาลรัฐธรรมนูญที่ศาลกำหนด**

มาตรา ๕๖ **มาตรา ๗๐** เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น แลลงปิดคดีของตน
 ภายในเวลาที่ศาลกำหนด**คดีที่คู่กรณีมีสิทธิฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอให้มีการ
 แลลงการณเปิดคดีหรือปิดคดีของตนภายในเวลาที่ศาลกำหนด ก็ให้กระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร**
 กรธ. มีข้อสังเกตว่า น่าจะเขียนง่าย ๆ เพียงว่าเมื่อศาลพิจารณาจบแล้วให้ถามคู่กรณีว่าจะแลลง
 หรือไม่ถ้าแลลงก็ให้มาแลลงเสียในวันที่กำหนด (นำแนวทางมาจากมาตรา ๓๙ วรรคแรก พรบ
 วิชาญานักการเมือง)

**ศาลแลลงกรรมเปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่
 ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา** (ตัดออกเนื่องจากอนุญกร่างฯ กำหนดให้เป็นไปตามวรรคท้าย
 แล้ว)

**ศาลแลลงกรรมเปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาตามวรรคสอง ให้นำความตามมาตรา
 ๖๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม** (ตัดออกเนื่องจากอนุญกร่างฯ เป็นไปตามวรรคท้ายแล้ว)

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการแลลงการณ**เปิดคดีหรือปิดคดี** ให้เป็นไป
 ตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗๑ เมื่อศาลเห็นว่พยานหลักฐานใดเกิดขึ้นหรือได้มาโดยไม่ชอบด้วย
 กฎหมายหรือไม่เกี่ยวข้องกันเรื่องพิพจนวินัยฉัย หรือไม่มีควมสัมพันธ์กับคดีพิพจน
 วินัยฉัย หรือระหวให้คดีกล่าวโดยไม่สมควร ศาลอสสั่งงดการสืบหรือไม่รับฟังพยานหลักฐาน
 ใดก็ได้ (แล้วถ้าพยานนั้นเป็นพยานสำคัญที่จะมีผลต่อการวินิจฉัยคดีละ จะตัดออกหรือ)

(ตัดออกตามเนื่องจากได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคแรกแล้ว)

มาตรา ๕๗ มาตรา ๗๒ ในการพิจารณาคดีกรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยคู่กรณีร้องขอ ศาลอาจจะนั่งพิจารณาสั่งให้มีค่าธรรมเนียมพิชิตพยานหลักฐาน ตรวจสอบชั้นที่เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกที่ทำการศาลก็ได้ (อนุยกกว้างๆ มีข้อสังเกตว่า จะซ้ำซ้อนกับมาตรา ๒๗ หรือไม่)

มาตรา ๗๓ ศาลมีอำนาจในอันที่จะตั้งเนรเทศหรือเพิกถอนและวินิจฉัยชี้ว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้นับ หรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบนั้น เกี่ยวกับประเด็นและประเด็นอื่นเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่ (ถ้าไม่เขียนแล้วศาลไม่ได้เป็นคนพิจารณาหรือ)

(อนุยกกว้างๆ ตัดออกตามข้อสังเกตของกรธ.)

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ศาลเห็นสมควรที่จะพิจารณาคดีใดที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาคดีได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้ (แปลว่า ไม่ไต่สวนเลยหรือหยุดกลางคัน?)

(อนุยกกว้างๆ ตัดออก เนื่องจากเห็นว่า กรณีมีหลักฐานเพียงพอ ตุลาการประจำคดีสามารถสรุปข้อเท็จจริงให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยได้ตามมาตรา ๕๑)

มาตรา ๗๕ ในกรณีที่ประชุมปรึกษาศาลเพื่อพิจารณาคดีและวินิจฉัย ศาลเห็นสมควรหรือคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องร้องขอ ศาลอาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวเสนอข้อเท็จจริงหรือความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ (หมายความว่าพิจารณาเสร็จแล้ว จึงให้เขาทำเป็นหนังสือหรือ?)

(อนุยกกว้างๆ นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๕๑ แล้ว)

มาตรา ๗๖ ในกรณีที่พิจารณาคดี ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องของบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้อธิบาย ตลอดจนขอให้พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาคดี

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานคดีรัฐธรรมนุษย์ บุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (สร้างอาณาจักร?)

(อนุยกกว้างๆ นำไปกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๕๑ แล้ว)

มาตรา ๗๗ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยควมรวดเร็ว เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้ (กรธ. มีข้อสังเกตว่าเขียนเพียงเท่านี้คงไม่สมประโยชน์ในการที่จะให้ศาลแก้วิกฤติ เพราะขั้นตอนมากมายเกินไป)

(ตัดออกตามเนื่องจากได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคสองแล้ว)

มาตรา ๕๘ คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวกับคำเบิกความของตน หรือ บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควรก็ดี มีสิทธิขอตรวจดู ขอคัดสำเนา และขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนได้โดยจะเรียกค่าธรรมเนียม ในการนั้นก็ได้อีก ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

(ย้ายมาจากร่างเดิมมาตรา ๕๔)

มาตรา ๕๙ บรรดากระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัย ซึ่งศาลเป็นผู้ทำนั้น ให้ทำเป็นภาษาไทย

(นำแนวทางมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๔๖)

มาตรา ๖๐ **มาตรา ๗๘** ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

มาตรา ๖๑ **มาตรา ๗๙** ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการผู้ที่ได้รับ มอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดของศาล

มาตรา ๖๒ **มาตรา ๘๐** เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงหรือ ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อศาลเห็นสมควร หรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการ ชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย และออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งของศาลตมวรสทหนึ่ง ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญ ทหารหน่วยช่วยเหลือศาล ตมที่ศาลสมอบหมายและรชยทมตลทททท (กรธ. มีข้อสังเกตว่า จะไปทำอะไรได้ จะยกกำลังไป บังคับเขาหรือ)

มาตรา ๘๑ เมื่อมีความจำเป็น ศาลอาจตั้งข้าราชการส่วนพนักงานคดีรัฐธรรมนูญ เป็นพนักงานคดีรัฐธรรมนูญเฉพาะคดี เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนศาลในกรณีคดีรัฐธรรมนูญ ตมที่ศาลสมอบหมาย

ในกรณีปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีรัฐธรรมนูญตมที่ศาลสมอบหมาย ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญเฉพาะคดีเป็นเจ้าพนักงานตมประมวลกฎหมายอาญา

คุณสมบัติ ตมแต่งตั้งให้ตมตรงตมแห่ง หลักเกณฑ์และวิธีตมปฏิบัติหน้าที่ และเงินส่งเสริมประสิทธิภาพของพนักงานคดีรัฐธรรมนูญเฉพาะคดี ให้เป็นไปตมระเบียบที่ศาล กำหนด (กรธ. มีข้อสังเกตว่า มีทำไม ศาลรัฐธรรมนูญไม่ใช่เรื่องที่จะไปบังคับเอกกับประชาชน)

(อนุยกฺร่างฯ ตัดออกตามข้อสังเกตของ กรธ.)

ส่วนที่ ๓

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๑)

มาตรา ๖๓ ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อให้ความเห็น
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๔ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๖๓ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้จัดทำเป็นหนังสือ พร้อมแนบ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ

(๒) การยื่นหนังสือต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๓๒ (๒) ของรัฐธรรมนูญ)

มาตรา ๖๕ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความ
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ได้แก่

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี
อยู่ของทั้งสองสภา

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๔) นายกรัฐมนตรี

มาตรา ๖๖ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๖๕ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๖๕ (๑) (๒) และ (๓) ให้จัดทำ
เป็นคำร้อง โดยระบุว่าร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดย
ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตราใด รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบ
เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ร่างพระราชบัญญัติที่ขอให้วินิจฉัย บันทึกการประชุม รายงาน
การประชุม บันทึกผลการออกเสียงลงคะแนนของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกวาระ (เป็นไปตาม
ความเห็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ)

(๒) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๖๕ (๔) ให้จัดทำเป็นหนังสือ
โดยระบุว่าร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตราใด รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบร่างพระราชบัญญัติที่ขอให้วินิจฉัย และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๓) การยื่นคำร้องต้องกระทำภายในห้าวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา (มาตรา ๑๔๕ ของรัฐธรรมนูญฯ)

(๔) การยื่นคำร้องตาม (๑) ให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวส่งเรื่องไปยังศาลเพื่อวินิจฉัย

มาตรา ๖๗ เมื่อประธานแห่งสภาได้รับคำร้องตามมาตรา ๖๖ แล้ว ให้ส่งความเห็นไปยังศาลเพื่อวินิจฉัย และแจ้งนายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีส่งหนังสือตามมาตรา ๖๖ ให้แจ้งประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๖๘ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ ได้แก่

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

มาตรา ๖๙ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๖๘ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอความเห็นให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชกำหนดที่ขอให้วินิจฉัย บันทึกการประชุม รายงานการประชุม บันทึกผลการออกเสียงลงคะแนนของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ทูทวาระ (เป็นไปตามความเห็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ)

(๒) การยื่นคำร้องให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวส่งเรื่องไปยังศาลเพื่อวินิจฉัย

(๓) การยื่นคำร้องต้องกระทำก่อนสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนด แล้วแต่กรณี (มาตรา ๑๗๓ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญฯ)

มาตรา ๗๐ เมื่อประธานแห่งสภาได้รับคำร้องตามมาตรา ๖๙ แล้ว ให้ส่งความเห็นไปยังศาลภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นจากผู้ยื่นคำร้อง

มาตรา ๗๑ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- (๑) ศาลยุติธรรม
- (๒) ศาลปกครอง
- (๓) ศาลทหาร
- (๔) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (มาตรา ๒๓๑ ของรัฐธรรมนูญฯ)
- (๕) คู่ความในคดี

มาตรา ๗๒ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๗๑ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

- (๑) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๗๑ (๑) (๒) และ (๓) ให้จัดทำเป็นหนังสือ โดยระบุเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น คำฟ้อง คำให้การ
- (๒) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๗๑ (๔) ให้จัดทำเป็นหนังสือ โดยระบุเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น คำร้องเรียนของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม
- (๓) การเสนอคำโต้แย้งของคู่ความตามมาตรา ๗๑ (๕) ให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญพร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น คำฟ้อง คำให้การ
- (๔) ต้องยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น
- (๖) การยื่นหนังสือตามมาตรา ๗๑ (๑) (๒) และ (๓) และการยื่นคำร้องตามมาตรา ๗๑ (๕) ต้องกระทำก่อนศาลที่พิจารณาคดีนั้นมีความพิพากษา
- (๕) กรณีการยื่นคำร้องตามมาตรา ๗๑ (๕) ให้เสนอต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น เพื่อให้ส่งเรื่องไปยังศาลเพื่อวินิจฉัย

มาตรา ๗๓ เมื่อมีผู้ยื่นเรื่องตามมาตรา ๗๑ (๑) (๒) (๓) และ (๕) ขอให้ศาลวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ในระหว่างนั้นให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นดำเนินการต่อไปได้ แต่ให้รอกการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาล

ระยะเวลาที่ศาลรอกการพิพากษาดตามวรรคหนึ่ง มีให้นับรวมเป็นระยะเวลาการควบคุมตัวและระยะเวลาการอ่านคำพิพากษาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร<ในการรอกคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอาจมีประเด็นเกี่ยวกับระยะเวลาการอ่านคำพิพากษาดตามมาตรา ๑๘๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา>

ส่วนที่ ๔

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๒)

มาตรา ๗๔ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ได้แก่

- (๑) รัฐสภา

- (๒) สภาผู้แทนราษฎร
- (๓) วุฒิสภา
- (๔) คณะรัฐมนตรี
- (๕) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๖) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๗) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- (๘) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๙) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา ๗๕ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๗๔ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

- (๑) การเสนอปัญหาให้จัดทำเป็นหนังสือ โดยระบุปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ
ของผู้ยื่นหนังสือ รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- (๒) ต้องเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ยื่นหนังสือ
- (๓) ต้องเป็นปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ยื่นนั้นต้องเกิดขึ้นแล้ว
(เป็นไปตามข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ)

ส่วนที่ ๕

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๓)

มาตรา ๗๖ ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำร้อง
ต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ
ตามรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่ออก
ตามมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๗๗ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๗๖ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

- (๑) การฟ้องให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๒) ...

ส่วนที่ ๖

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๔) (มาตรา ๔๙)

มาตรา ๗๘ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่

- (๑) อัยการสูงสุด

(๒) บุคคลที่ทราบกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๗๙ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๗๘ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การร้องขอให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๒) การเสนอคำร้องของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๗๘ (๒) ต้องเป็นกรณีอัยการสูงสุด มีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามคำร้องขอ หรืออัยการสูงสุดไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่อัยการสูงสุดได้รับคำร้องขอ

มาตรา ๘๐ การดำเนินการตามส่วนนี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลผู้กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๔๙ วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญ)

ส่วนที่ ๗

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๕) (มาตรา ๘๒ ของรัฐธรรมนูญ)

มาตรา ๘๑ ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลเพื่อวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

(๓) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๘๒ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๘๑ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๘๑ (๑) และ (๒) ให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงอย่างไร รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๒) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๘๑ (๓) ให้จัดทำเป็นหนังสือ โดยระบุว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงอย่างไร รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๓) การยื่นคำร้องตาม (๑) ให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวส่งเรื่องไปยังศาลเพื่อวินิจฉัย

ส่วนที่ ๘
วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๖) (มาตรา ๑๖๗)

มาตรา ๘๓ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีหลักการ
อย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ได้แก่

- (๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) วุฒิสภา

มาตรา ๘๔ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๘๓ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอความเห็นให้จัดทำเป็นหนังสือ โดยระบุร่างพระราชบัญญัติมีหลักการ
อย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้อย่างไร รวมทั้งเหตุผล
ประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้
สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญ

(๒) การยื่นคำร้องตาม (๑) ให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธาน
วุฒิสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวส่งเรื่องไปยังศาลเพื่อวินิจฉัย

ส่วนที่ ๙
วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๗) (มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม)

มาตรา ๘๕ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่าการเสนอ การแปรญัตติหรือการกระทำ
ด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้
งบประมาณรายจ่าย ได้แก่

- (๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี
อยู่ของวุฒิสภา

มาตรา ๘๖ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๘๕ ต้องเสนอความเห็นโดยจัดทำเป็น
คำร้อง ที่ต้องระบุว่าการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย
อย่างไร รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติโอน
งบประมาณรายจ่ายที่เสนอหรือส่งให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณา คำแปรญัตติของสภา
ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ แล้วแต่กรณี และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๘๗ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่า คณะรัฐมนตรีกระทำการ หรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามี การกระทำโดยรู้ว่ามี การแปรรูปคดีหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้ง เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง (รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าใครมีสิทธิเสนอเรื่อง)

มาตรา ๘๘ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๘๗ ต้องเสนอความเห็นโดยจัดทำเป็นหนังสือที่ต้องระบุว่า คณะรัฐมนตรีกระทำการ หรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามี การกระทำโดยรู้ว่ามี การแปรรูปคดีหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ กรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้งอย่างไร รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติโอน งบประมาณรายจ่ายที่เสนอหรือส่งให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณา คำแปรญัตติของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ แล้วแต่กรณี รวมทั้งบันทึกข้อโต้แย้งหรือหนังสือแจ้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้จัดทำโครงการหรือ อนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณ

มาตรา ๘๙ ในการพิจารณาวินิจฉัยว่าการเสนอ การแปรรูปคดีหรือการกระทำ ด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการ ใช้งบประมาณรายจ่าย ศาล คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือบุคคลใด จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้แจ้งมิได้ (มาตรา ๑๔๔ วรรคหก ของรัฐธรรมนูญ)

ส่วนที่ ๑๐

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๘) (มาตรา ๑๔๙)

มาตรา ๙๐ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่า ร่างข้อบังคับการประชุมสภา ผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ได้แก่

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของทั้งสองสภา

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(มาตรา ๑๔๙ ของรัฐธรรมนูญฯ ให้นำมาตรา ๑๔๘ ของรัฐธรรมนูญฯ มาใช้โดย อนุโลม ซึ่งมาตรา ๑๔๘ ให้นายกรัฐมนตรีสามารถมีสิทธิยื่นว่าร่างพระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับ

รัฐธรรมนูญได้ แต่อุญคร่างๆ เห็นว่า ร่างข้อบังคับไม่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีจึงไม่ได้กำหนดให้
นายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีสิทธิยื่นในกรณีนี้)

มาตรา ๙๑ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๙๐ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอความเห็นให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุว่าร่างข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือ
ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตราใด รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น
พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับ
การประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่ขอให้วินิจฉัย บันทึกการประชุม รายงาน
การประชุม บันทึกผลการออกเสียงลงคะแนนของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกวาระ (เป็นไป
ตามความเห็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ)

(๒) การยื่นคำร้องให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือ
ประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวส่งเรื่องไปยังศาล
เพื่อวินิจฉัย

ส่วนที่ ๑๑

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๙) (มาตรา ๑๓๐)

มาตรา ๙๒ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของรัฐมนตรี
ได้แก่

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี
อยู่ของวุฒิสภา

(๓) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๙๓ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๙๒ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๙๒ (๑) และ (๒) ให้จัดทำเป็น
คำร้อง โดยระบุว่า สมาชิกภาพของรัฐมนตรีสิ้นสุดลงอย่างไร รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น
พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๒) การเสนอความเห็นของผู้มีสิทธิยื่นตามมาตรา ๙๒ (๓) ให้จัดทำเป็นหนังสือ
โดยระบุว่า สมาชิกภาพของรัฐมนตรีสิ้นสุดลงอย่างไร รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบ
เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๓) การยื่นคำร้องตาม (๑) ให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธาน
วุฒิสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวส่งเรื่องไปยังศาลเพื่อวินิจฉัย

ส่วนที่ ๑๒

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๑๐) (มาตรา ๑๗๘)

มาตรา ๙๔ ให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่า

(๑) หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

(๒) หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๙๕ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๙๔ ต้องจัดทำเป็นหนังสือเพื่อขอให้ศาล วินิจฉัย รวมทั้งต้องระบุเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือสัญญาที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

ส่วนที่ ๑๓

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๑๑) (มาตรา ๒๑๓)

มาตรา ๙๖ ให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการกระทำขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ต้อง

- (๑) เป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงจากการกระทำนั้น
- (๒) ไม่สามารถใช้สิทธิเพื่อเยียวยาโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

มาตรา ๙๖/๑ การกระทำที่บุคคลจะใช้สิทธิตามมาตรา ๙๖ ต้องมิใช่เรื่องหนึ่ง เรื่องใด ดังต่อไปนี้

- (๑) การกระทำในทางนโยบายของรัฐบาล
- (๒) การกระทำในทางนิติบัญญัติของฝ่ายนิติบัญญัติ
- (๓) การกระทำในทางตุลาการของศาล
- (๔) การกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒
- (๕) การกระทำของบุคคลตามมาตรา ๔๙

(๖) การกระทำซึ่งเป็นใช้อำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญขององค์กรอิสระหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

(๗) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยข้าราชการฝ่ายตุลาการ รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

มาตรา ๙๗ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๙๖ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การขอให้ศาลวินิจฉัยให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองให้ชัดเจน พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น

(๒) ต้องเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้สิทธิไว้โดยเฉพาะ รวมทั้งไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

(๓) การยื่นคำร้องต่อศาลให้ยื่นภายในหกเดือนนับแต่วันที่มิสิทธิยื่น

(๔) การยื่นคำร้องต้องเป็นไปโดยสุจริต (ข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ)

ส่วนที่ ๑๔

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๑๒) (มาตรา ๒๕๖ (๙))

มาตรา ๙๘ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ หรือมีลักษณะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาารวมกัน

มาตรา ๙๙ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลตามมาตรา ๙๘ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) การเสนอความเห็นให้จัดทำเป็นคำร้อง โดยระบุว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ หรือมีลักษณะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ตามรัฐธรรมนูญอย่างไร รวมทั้งเหตุผลประกอบความเห็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๒) การยื่นคำร้องต้องกระทำก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

(๓) การยื่นคำร้องให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือ ประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวส่งเรื่องไปยังศาล เพื่อวินิจฉัย

มาตรา ๑๐๐ ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาล นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยไม่ได้

ส่วนที่ ๑๕

วิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๗ (๑๓)

มาตรา ๑๐๑ ผู้มีสิทธิยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล ให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญกำหนด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการยื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อกำหนด ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

หมวด ๔

การวินิจฉัย

ส่วนที่ ๑

การวินิจฉัยทั่วไป

มาตรา ๑๐๒ ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเรื่องใดจะทำคำวินิจฉัยเรื่องนั้น มิได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้ำกั้วได้ และตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเรื่องนั้น ได้ตรวจสอบสำนวนนั้นแล้ว

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๓ เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้

มาตรา ๘๒ **คกรพิชสรรณววินิสฉัยของศคส** ให้ศคสกำหนดประเด็นแห่งคดีที่หสิสรรณววินิสฉัยและวินิสฉัยทุกประเด็นที่ศคสกำหนด โดยศคสคกรที่เห็นองค์คณะทุกคนสงษหสิเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตมที่ศคสกำหนดมิได้ (ใครเป็นคนกำหนดประเด็น และถ้าไม่เห็นด้วยกันจะทำอย่างไร ควรตกลงเรื่องการเรียงประเด็นด้วยหรือไม่ - ควรถือเสียงข้างมาก และถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานชี้ขาด)

(การกำหนดประเด็น นำไปกำหนดไว้มาตรา ๔๙ วรรคสอง)

มาตรา ๑๐๔ **มาตรา ๘๔** การทำคำสั่งหรือคำวินิจฉัย ให้ตุลาการซึ่งเห็นในองค์คณะทุกคน**สงษ**ต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีในส่วนของตนเป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนศคสแล้วจึงลงมติ โดยให้ถือมติตามเสียงข้างมาก ในการนี้ ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งในองค์คณะเป็นผู้จัดทำคำสั่งหรือคำวินิจฉัยตามมตินั้นก็ได้

เมื่อศคสลงมติเสร็จสิ้น ให้ศคสคกรซึ่งเป็นองค์คณะร่วมกันจัดทำคำวินิจฉัยของศคส

คกรจัดทำคำวินิจฉัยของศคสตมวรสคกรหนึ่ง องค์คณะขอสงษมอบหมายให้ศคสคกรคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตมมติของศคสก็ได้

(ปรับตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง พรบ. วิชาญานักการเมือง)

คำวินิจฉัยของศคสและควมเห็นในคกรวินิสฉัยของศคสคกรที่เห็นองค์คณะทุกคน ให้**ประศคค**ในรชชสิสสนษษษ (กรธ. มีข้อสังเกตว่า ทำอย่างไรจึงจะให้คนอื่น ๆ เขียนสรุป ๆ ไม่ต้องเขียนข้อเท็จจริง ซ้ำ ๆ) (ความในวรรคสี่ อนุยกร่างฯ ย้ายไปกำหนดเป็นมาตรา ๑๐๙)

มาตรา ๑๐๕ **มาตรา ๘๓** คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วย**ข้ออ้าง** และ**คำขอในคำร้อง** **ข้อเถียงในคำชี้แจง** ความเป็นมาแห่งคดีหรือ**คำศคสวรส** สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา ประเด็นแห่งคดี **สรุปข้อเท็จจริงที่ได้ศคคกรพิชสรรณ** เหตุผลในการวินิจฉัย ในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้**องค์คณะนั้นมอบหมายให้ศคสคกรคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะ** ประธานศาลรัฐธรรมนูญจดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้ว**ศคส**รวมไว้กับคำวินิจฉัย

(กรธ. มีข้อสังเกตว่า ขั้นตอนมากมาย ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานที่สรุปย่อคำวินิจฉัยแล้วเผยแพร่ต่อประชาชน)

(อนุยกฺร่าง่า เห็นว่า มีการกำหนดหน้าที่ของสำนักงานเกี่ยวกับเรื่องเผยแพร่คำวินิจฉัยไว้มาตรา ๕ แล้ว)

มาตรา ๑๐๖ **มาตรา ๘๕** คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายแล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีตามหมวด ๑๗๓ ว่าไม่เป็นไปตามหมวด ๑๗๒ วรรคหนึ่ง (เขียนแล้วทำให้ผู้อ่านสับสนได้) หรือมาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๓ มาตรา ๒๓๑ (๑) วรรคห้าหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

ควรแจ้งให้มหัพภและควรอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสอง และควรแจ้งตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีที่ศาลกำหนด

มาตรา ๘๖ คำวินิจฉัยของศาล หากมีควมจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจบังคับคำบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาล โดยอาจมีเงื่อนไขหรือมาตรการในกรณีบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในกรณีบังคับ ระวังงวนผลควรปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในกรณีปฏิบัติตามคำบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๑๐๗ **มาตรา ๘๗** คำสั่งจำหน่ายคดีตาม**มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๔** และหรือคำสั่งไม่รับคำร้องคดีไว้พิจารณาวินิจฉัยตาม**มาตรา ๕๓** ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้องคดี เหตุผลในการมีคำสั่ง **ควมเห็นชอบ** และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ให้นำความในมาตรา **๘๕ ๑๐๔ วรรคสอง** มาใช้บังคับในแก่การทำคำสั่งโดยอนุโลมเมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณีทราบ หรือมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำคดีไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้มีผลในวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำสั่ง

มาตรา ๑๐๘ **มาตรา ๘๘** ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้ (กรธ. มีข้อสังเกตว่าถ้าผิดพลาดมากจะทำอย่างไร)

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผล
ในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณี
ได้รับทราบ และให้บันทึกไว้ในมาตรา ๘๔ สรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม
หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไป
ตามข้อกำหนดของศาล (มีอะไรจะต้องกำหนดอีก)

มาตรา ๑๐๙ คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นของตุลาการทุกคน ให้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

ในการจัดทำความเห็นของตุลาการทุกคนเพื่อประกาศราชกิจจานุเบกษาดตามวรรคหนึ่ง
ให้จัดทำโดยประกอบด้วยสรุปข้อเท็จจริง ประเด็นที่พิจารณาวินิจฉัย และความเห็นของตุลาการ
แต่ละคนในแต่ละประเด็นที่พิจารณา

ส่วนที่ ๒

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑)

มาตรา ๑๑๐ ให้ศาลวินิจฉัยเฉพาะว่า

(๑) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบที่ยื่นต่อศาล
เพื่อให้ความเห็นนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) ร่างพระราชบัญญัติที่ยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ

(๓) ร่างพระราชบัญญัติที่ยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยนั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(๔) การตราพระราชกำหนดที่ยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยนั้นไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

(๕) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ยื่นต่อศาลเพื่อวินิจฉัยนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๑๑ ถ้าศาลเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภา
ให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้ ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภา

มาตรา ๑๑๒ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็น
สาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่มิใช่
กรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๑๓ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของศาลตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ให้ศาลมีคำวินิจฉัยภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

มาตรา ๑๑๔ คำวินิจฉัยของศาลให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ

มาตรา ๑๑๕ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังผู้ยื่นและนายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๓

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๔) (มาตรา ๔๙)

มาตรา ๑๑๖ ถ้าศาลวินิจฉัยว่า การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ศาลสั่งการให้บุคคลนั้นเลิกกระทำความดังกล่าว

ส่วนที่ ๔

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๕) (มาตรา ๕๒)

มาตรา ๑๑๗ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง และในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่น ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบด้วย (มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง วรรคสอง)

มาตรา ๑๑๘ ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

ส่วนที่ ๕

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๖) (มาตรา ๑๑๙)

มาตรา ๑๑๙ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ขอให้ศาลวินิจฉัยมีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๒๐ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นให้ศาลวินิจฉัย

ส่วนที่ ๖

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๗) (มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม)

มาตรา ๑๒๑ ให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๗) ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว

มาตรา ๑๒๒ ถ้าศาลวินิจฉัยว่า การเสนอ การแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

ถ้าศาลวินิจฉัยว่า คณะรัฐมนตรีกระทำการ หรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามีกระทำการ โดยรู้ว่ามี การแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายแล้วแต่ไม่ได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมและลงมติดังกล่าว และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย (รัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมแต่คัดค้านก็ต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม)

ถ้าศาลวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่ามี การแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย ให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย

ส่วนที่ ๗

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๘) (มาตรา ๑๒๓)

มาตรา ๑๒๓ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา แล้วแต่กรณีเป็นอันตกไป

ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่มิใช่กรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๒๔ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๘

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๙) (มาตรา ๑๒๔)

มาตรา ๑๒๕ ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๖ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๙

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๐) (มาตรา ๑๒๕)

มาตรา ๑๒๗ ให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๐) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอ

มาตรา ๑๒๘ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยไปยังคณะรัฐมนตรีและประธานรัฐสภา

ส่วนที่ ๑๐

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๑) (มาตรา ๖๑๓)

มาตรา ๑๒๙ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัย ไปยังผู้ยื่นคำร้องและ
ผู้ถูกกล่าวหา
ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยไปยังหัวหน้า
หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วย

ส่วนที่ ๑๑

การวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๒) (มาตรา ๖๕๖ (๔))

มาตรา ๑๓๐ ให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๒) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน
นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

มาตรา ๑๓๑ ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาล นายกรัฐมนตรีจะนำ
ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์
ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

มาตรา ๑๓๒ ถ้าศาลวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีข้อความ
เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ
เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
เป็นอันตกไป

มาตรา ๑๓๓ เมื่อศาลมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธาน
รัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

หมวด ๕

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๓๔ ให้มีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ
ตามรัฐธรรมนูญและมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ (ปรับตาม พร.ป. กสม มาตรา ๔๗)

มาตรา ๑๓๕ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ และดำเนินการเพื่อให้ศาลบรรลุมารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น (เพิ่มตาม พรป. กสม มาตรา ๔๘ (๒))

(๒) อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของศาลและตุลาการ (เพิ่มตาม พรป. กสม มาตรา ๔๘ (๒))

(๓) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่คณะตุลาการมีกฎหมายกำหนดหรือที่ศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย (แก้ไขตาม พรป. กสม มาตรา ๔๘ (๔))

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางที่คณะกรรมการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด (เพิ่มตามพรป. กสม มาตรา ๔๘ วรรคสอง)

(ส่วนของการแก้ไขถ้อยคำอื่นเพื่อให้สอดคล้องกับคำนิยาม “ศาล” และ “สำนักงาน” ในมาตรา ๔)

มาตรา ๑๓๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” ประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นประธานกรรมการ

(๒) ตุลาการซึ่งศาลเลือกจำนวนสองคน เป็นกรรมการ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการงบประมาณ ด้านการพัฒนาองค์กร หรือด้านการบริหารและการจัดการ ซึ่งศาลเป็นผู้เลือกจากบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือข้าราชการสำนักงานจำนวนสองคน

ให้เลขาธิการเป็นเลขานุการ และให้รองเลขาธิการที่เลขาธิการมอบหมายเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๓๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๓๖ (๓) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปี

(๓) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(๕) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

(๖) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น

(๗) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๘) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๙) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกเพราะกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๓๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๑๓๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๓๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๓๗

ในกรณีเป็นที่สงสัยเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๑๔๐ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงไม่ว่าเพราะเหตุใดและวาระการอยู่ในตำแหน่งที่ว่างลงนั้นเหลือไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ให้ศาลดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งดังกล่าวว่างลงและให้ผู้ได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๔๑ การประชุมของคณะกรรมการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าประธานไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจมาประชุมได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ถ้ากรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณา ห้ามมิให้ผู้นั้นร่วมประชุมหรือลงมติในเรื่องนั้น แต่หากผู้นั้นได้เข้าประชุมอยู่ก่อนแล้วและการไม่มีสิทธิร่วมประชุมและลงมตินั้นเป็นการชั่วคราว ก็ให้ผู้นั้นเป็นองค์ประชุมในเรื่องนั้นด้วย

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้คณะกรรมการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจระเบียบว่าด้วยการประชุมได้

มาตรา ๑๔๒ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงไม่ว่าเพราะเหตุใด และมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการโดยรีบด่วน ก็ให้กรรมการจำนวนเท่าที่มีอยู่ดำเนินการต่อไปได้

มาตรา ๑๔๓ ให้คณะกรรมการบริหารสำนักงานคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การแบ่งส่วนราชการภายในของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและขอบเขตหน้าที่ และอำนาจของส่วนราชการดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน เงินพิเศษสำหรับตำแหน่ง และค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์อื่นของข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน ทั้งนี้ นอกจากที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม (เพิ่มตาม พรบ. กสม มาตรา ๔๙ (๒))

(๓) การกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนขึ้นเงินเดือน การออกจากราชการ การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน วินัย การสอบสวน และการลงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษสำหรับข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งของข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๕) การกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๕) การจ้างและการแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้านอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งอัตราค่าตอบแทนการจ้างด้วย

(๖) การแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินกิจการใด ๆ ตามแต่จะมอบหมาย

(๗) การบริหารจัดการงบประมาณและการพัสดุของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๘) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๙) การรักษาทะเบียนประวัติและควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๑๐) การกำหนดวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกาย และการจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นของลูกจ้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๑๑) การกำหนดกิจการอื่นที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสำนักงานคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ลงนามและเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๔๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่ บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้ข้าราชการสำนักงานเป็นข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่ง และการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการสำนักงาน. ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การจ่ายเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้แก่ข้าราชการสำนักงาน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๔๕ ให้ศาลเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของสำนักงาน และมีอำนาจกำหนดตำแหน่ง โดยเทียบเคียงกับการกำหนดตำแหน่งตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคล คำว่า “ก.พ.” ให้หมายถึง ศาล และคำว่า “ส่วนราชการที่มีหัวหน้าส่วนราชการรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี” ให้หมายถึง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ในการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน ศาลมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการข้าราชการสำนักงานก็ได้ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่และอำนาจ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ (ศาล/ประธานศาลรัฐธรรมนูญ) กำหนด

ให้คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการสามัญ ประจำกระทรวงตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลและ คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง ให้มีสิทธิได้รับค่าเบี้ยประชุมเช่นเดียวกับ ก.พ. หรือ อ.ก.พ. แล้วแต่ กรณี (เพิ่มตาม พรป. กสม มาตรา ๕๑)

มาตรา ๑๔๖ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญออกข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับ แก่ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน ทั้งนี้ เว้นแต่เลขาธิการ โดยข้อกำหนด ทางจริยธรรมดังกล่าวต้องระบุด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษอย่างไร (เพิ่มตาม พรป. กสม มาตรา ๕๒)

มาตรา ๒ ให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสอบสวนหรืออุปราคาต เกี่ยวด้วยการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และ การดำเนินงานอื่นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การแบ่งส่วนราชการภายในของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและขอบเขต หน้าที่ของส่วนราชการดังกล่าว

(๒) การกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การทดสอบปฏิบัติ หน้าที่ที่ราชการ การย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การเลื่อนชั้นเงินเดือน การออก สวรรคต การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน วินัย การสอบสวน และการ สงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การสงโทษสำหรับข้าราชการสำนักงานศาล รัฐธรรมนูญ

(๓) การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งของ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) การกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการสำนักงานศาล รัฐธรรมนูญ

(๕) การจ้างและแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ชำนาญการ เฉพาะด้านอันจะเกี่ยวประโยชน์ต่อการบริหารปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งอัตราค่าตอบแทน การจ้างด้วย

(๖) การแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามแต่จะ มอบหมาย

- (๗) การบริหารสวัสดิการของประมวณและพรรคีสักของสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ
- (๘) การสวัสดิสวัสดิการหรือการสงเครวระที่อื่นแก่ชักรวชคคสสำนักงวนคคส

รัฐธรรมนูญ

- (๙) การรักษาทะเยียนประวัติและควมคุมการเคียณอายุของชักรวชคคส

สำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ

- (๑๐) การกำหนดวิธีกรและเงื่อนไขในการสั่งงลูกสั่งงสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ

รวมทั้งการกำหนดเครื่องแบบและการแต่งกาย และการสวัสดิสวัสดิการหรือการสงเครวระที่อื่นของลูกสั่งงสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ

- (๑๑) การกำหนดกิลการอื่นที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะตุลการคคส

รัฐธรรมนูญ

ระเยียบหรือประคคตมวรคคหนึ่ง ให้ประรชนคคสรัฐธรรมนูญเป็นผู้สงนวมและเมื่อได้ประคคตในรชกิลสงนวมคคแล้วให้ใช้บังคับได้ (ย้ายไปกำหนดไว้เป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหารสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๓)

มาตรา ๗ การกำหนดตำแหน่งและการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของชักรวชคคสสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเยียบชักรวชคคสพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชักรวชคคสพลเรือนสมัญมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ คำว่า “ก.พ.” ให้หมายถึงคณะตุลการคคสรัฐธรรมนูญ และคำว่า “ส่วนรชคคสที่มีฐานะเป็นกรมและมีหัวหน้าส่วนรชคคสรับพิคชอนในกรรปฎิบัติรชคคสขึ้นตรงต่อเนยคคสรัฐมนตรี” ให้หมายถึงสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ (การกำหนดตำแหน่งนำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๔๓ (๒) และการได้รับเงินเดือน อัตราเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่ง นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๔๓ (๒) และมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม เพื่อให้สอดคล้องกับ พรป. กสม.)

มาตรา ๘ อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่งและการให้ได้รับเงินประจำตำแหน่งของชักรวชคคสสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญ ให้นำกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม เพื่อให้สอดคล้องกับ พรป. กสม.)

การสงยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้แก่ชักรวชคคสสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรรนั้น (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๔๔ วรรคสี่ เพื่อให้สอดคล้องกับ พรป. กสม.)

มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๙ ให้สำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญมีเลขาธิการสำนักงวนคคสรัฐธรรมนูญคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างสำนักงวน และ

รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**ขึ้นตรงต่อ**ประธานศาลรัฐธรมนุญ** และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ** โดยศาลจะกำหนดให้มีรองเลขาธิการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**ไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยแทนเลขาธิการก็ได้ (เพื่อให้สอดคล้องกับ พรบ. กสม. มาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง)

ในกิจการของสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**ที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**เป็นผู้แทนของสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ** เพื่อการนี้เลขาธิการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**จะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติราชการเฉพาะอย่างแทนก็ได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่**คณะตุลาการศาลรัฐธรมนุญ**กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔๘ **มาตรา ๑๑** การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**และการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้เป็นผู้สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(๑) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**และรองเลขาธิการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ** ให้ประธานศาลรัฐธรมนุญด้วยโดยความเห็นชอบของ**คณะตุลาการศาลรัฐธรมนุญ**เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ

(๒) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นนอกจาก (๑) ให้เลขาธิการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

มาตรา ๑๔๙ **มาตรา ๑๑** การโอนข้าราชการตามกฎหมายอื่นมาบรรจุเป็นข้าราชการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**อาจกระทำได้ถ้าเจ้าตัวสมัครใจโดยผู้มีอำนาจสั่งบรรจุทำความตกลงกับเจ้าสังกัดแล้วเสนอ**คณะตุลาการศาลรัฐธรมนุญ**เพื่อพิจารณาอนุมัติ ทั้งนี้ จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับใดและได้รับเงินเดือนเท่าใดให้**คณะตุลาการศาลรัฐธรมนุญ**เป็นผู้พิจารณา กำหนด แต่เงินเดือนที่จะให้ได้รับจะต้องไม่สูงกว่าข้าราชการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**ที่มีคุณวุฒิ ความสามารถ และความชำนาญงานในระดับเดียวกัน

เพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการให้ถือเวลาราชการหรือเวลาทำงานของผู้ที่โอนมาตามวรรคหนึ่งในขณะที่เป็นข้าราชการนั้นเป็นเวลาราชการของข้าราชการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ด้วย

การโอนข้าราชการการเมืองและข้าราชการที่อยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการมาเป็นข้าราชการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๒ ข้าราชการสำนักงาน**ศสรัฐธรมนุญ**มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๗๙ วรรคสองเพื่อให้สอดคล้องกับ พรบ. กสม.)

มาตรา ๑๕๐ **มาตรา ๑๓** ให้สำนักทวงศาลรัฐธรรมนูญเสนองบประมาณรายจ่ายตามมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี ในการเสนองบประมาณรายจ่ายดังกล่าว ให้ศาลพิจารณาผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา ๑๕๒ วรรคสอง ประกอบด้วย (เพิ่มตาม พรบ. กสม. มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง) **ในกรณีนี้ คณะรัฐมนตรีขอสงวนความเห็นเกี่ยวกับครุภัณฑ์ที่สมควรขอยืมของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักทวงศาลรัฐธรรมนูญไว้ในรายงานการเสนอขอรับพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมด้วยก็ได้**

ในกรณีที่ศาลเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ไม่เพียงพอ ให้ศาลเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรง (เพิ่มตาม พรบ. กสม. มาตรา ๕๖ วรรคสอง)

ในการเสนองบประมาณรายจ่ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ศาลแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงรายได้และทรัพย์สินที่มีอยู่ด้วย (เพิ่มตาม พรบ. กสม. มาตรา ๕๖ วรรคสาม) **และในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาอาจขอให้เลขาธิการสำนักทวงศาลรัฐธรรมนูญเข้าชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาได้**

มาตรา ๑๕๑ เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๕๐ ใช้บังคับแล้ว ให้สำนักงานจัดท่างบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบจากศาล และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

การใช้จ่ายเงินของสำนักงานต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากศาลเป็นการเฉพาะกรณี

ในการเบิกงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ให้สำนักงานส่งข้อมูลคำขอเบิกงบประมาณต่อกรมบัญชีกลาง โดยให้ระบุจำนวนเงินที่จะต้องใช้ในแต่ละงวด งวดละสามเดือน และให้กรมบัญชีกลางส่งจ่ายเงินให้แก่สำนักงานภายในสามวันก่อนวันขึ้นงวดใหม่ แต่ในกรณีที่สำนักงานมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าที่ได้แจ้งไว้ในงวดใด ให้กรมบัญชีกลางจ่ายให้ตามที่สำนักงานร้องขอ (เพิ่มตาม พรบ. กสม. มาตรา ๕๓)

มาตรา ๑๕๒ **มาตรา ๑๔** ให้สำนักงานจัดท่างบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

เมื่อให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงาน ได้โดยให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด ได้ผลตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ

เกิดผลสัมฤทธิ์ และคุ้มค่าเพียงใด แล้วให้ทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า (ปรับถ้อยคำตามพรป. กสม. มาตรา ๕๘)

มาตรา ๑๕ ในวาระเริ่มแรกก่อนที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะได้รับ
งบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจัดทำแผนงานในครมัตถ์เนนคต
ของศาลรัฐธรรมนูญ และแผนงานครมัตถ์เนนคตตั้งและคตบรวิหคตบรคตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อขอรับเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายในครมัตถ์เนนคตและคตบรวิหคตบรคต
ตามแผนงานดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายเป็นเงินอุดหนุนเพื่อ
เป็นค่าใช้จ่ายในครมัตถ์เนนคตตามแผนงานที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสนอตามควมคตบรคต

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๕๓ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวัน
ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มี(คุณสมบัติและไม่มีลักษณะ
ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ/คุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา

๑๐) ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ และให้ถือว่า

(๑) ผู้ซึ่งได้รับการเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๒) ผู้ซึ่งได้รับการเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการซึ่งได้รับการคัดเลือกจาก
ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการเลือกตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ที่ได้รับการสรรหา
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ซึ่งได้รับการเลือกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ที่ได้รับการสรรหาตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(เขียนต่างจากร่าง พรป. กกต. เล็กน้อย เนื่องจากมีการเขียนคุณสมบัติและลักษณะ
ต้องห้ามในร่างพระบัญญัตินี้แล้วจึงไม่ควรอ้างรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับการอ้างให้พ้นจากตำแหน่ง)

มาตรา ๑๕๔ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
ใช้บังคับ ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็น
คณะกรรมการสรรหาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อพ้นกำหนดเวลาดามวรรคหนึ่งแล้ว

หากองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิขององค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าว ไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันพ้นจากระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่วินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่คณะกรรมการสรรหาไม่วินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสาม เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและตุลาการซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๑๕๓ ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๕๕ ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๕๔ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตามจำนวนที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕๔ วรรคสาม ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๑๕๔

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี ดำเนินการคัดเลือกและส่งชื่อให้คณะกรรมการสรรหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการสรรหาไม่วินิจฉัยตามมาตรา ๑๕๔ เพื่อส่งรายชื่อให้วุฒิสภาดำเนินการต่อไปพร้อมกับรายชื่อที่ได้รับการสรรหา

มาตรา ๑๕๖ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ยังคงเป็นเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัย ในการวินิจฉัยให้ศาลพิจารณาตามแนวทางของคณะกรรมการสรรหาที่วินิจฉัยไว้ตามมาตรา ๑๕๔

มาตรา ๑๕๗ บรรดาระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลหรือสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่ออกตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ **เกี่ยวกับ ทรรศนวิหรรฆวนบุคคล ทรรศนประฆฆ และทรรศนวิหรรษันตวงนศตรัฐธรรมนูญ**ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อ

รัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (แก้ไขถ้อยคำตามร่าง พรบ. ผู้ตรวจการฯ)

มาตรา ๑๕๘ ให้สำนักงานศาลตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (โดยที่นับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับย่อมเป็นการยกเลิกสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยผลของมาตรา ๓ และกำหนดให้มีบทบัญญัติมาตรา ๑๕๖ วรรคสองและมาตรา ๑๕๗ ดังนั้น จำเป็นต้องมีความในวรรคนี้หรือไม่)

บรรดาสีทธิ หน้าที่ และความผูกพันใด ๆ ที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีอยู่กับบุคคลใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๕๙ ให้โอนบรรดากิจการและลูกจ้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าสิทธิและประโยชน์อื่นใดซึ่งพนักงานหรือลูกจ้างดังกล่าวได้รับตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสิทธิและประโยชน์อื่นใดที่ได้รับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะมีระเบียบที่ออกตามมาตรา ๑๔๓ (๒) กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๐ การดำเนินการใดส่วน หรือการดำเนินการอื่นใดตามอำนาจหน้าที่ของศาลซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาในการดำเนินการในเรื่องใดที่ยังค้างพิจารณาอยู่ และมิได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การดำเนินการนั้นต่อไปให้ดำเนินการตามมติของศาล

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

